

โครงการย่อยที่ 10

ความตกลงการค้าเสรีกับผลกระทบต่ออุตสาหกรรมยาของไทย¹

รศ.ดร.อาชนัน เกาะไพบูลย์

อ.ลอยลม ประเสริฐศรี และ

อ.พิชญ์ จงวัฒนากุล

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์หลักของงานวิจัย คือ การเสริมกับงานศึกษาวิเคราะห์ความตกลงการค้าเสรีต่ออุตสาหกรรมยาในอดีต เราเอาพัฒนาการของอุตสาหกรรมยาในประเทศไทยเข้ามาพิจารณาประกอบและสภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมยาของโลกที่มักไม่ได้นำเข้ามารวมในการวิเคราะห์ในงานศึกษาก่อนหน้าเพื่อให้สามารถประเมินผลกระทบของความตกลงฯ ได้แม่นยำมากขึ้น วิธีการศึกษาเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้อง เราพบว่าความตกลงการค้าเสรีใหม่ๆ ที่มีขอบเขตการเจรจาที่ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อเพิ่มระยะเวลาการผูกขาดการผลิตยา Original ยาวนานขึ้น การเพิ่มระยะเวลาผูกขาดดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคที่หลายฝ่ายตระหนัก แต่ยังจำกัดโอกาสทางธุรกิจของผู้ประกอบการคนไทยที่มีศักยภาพและมุ่งมั่นกับการทำวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญ (Stepping Stone) ที่นำไปสู่นวัตกรรมของยา Original ได้ในอนาคต งานวิจัยฉบับนี้ชี้ให้เห็นผลกระทบด้านอื่นๆ จากการลงนาม FTA ใหม่ๆ ที่ ขอบเขตการเจรจาครอบคลุมหัวข้ออื่นๆ และทำให้การประเมินผลประโยชน์สุทธิจากการลงนามมีความสลับซับซ้อน ดังนั้นการตัดสินใจลงนามความตกลงการค้าเสรีใดๆ ที่มีขอบเขตการเจรจาที่กว้างจำเป็นต้องทำด้วยความระมัดระวังและมองให้รอบด้านมากกว่าที่ดำเนินกันมาในอดีต ในขณะที่ภาครัฐสามารถเข้ามามีบทบาทในการเพิ่มความสามารถในการผลิตและการส่งออกของผู้ประกอบการยาภายในประเทศโดยเฉพาะการปรับปรุงระบบฐานข้อมูลสิทธิบัตรยาโดยเฉพาะการสืบค้นฐานข้อมูลเรื่องยา การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการนำระบบบริหารจัดการใหม่ และการปรับปรุงระบบการกำหนดราคากลางยาตามบัญชียาหลักแห่งชาติและระบบการจัดซื้อจัดจ้างของโรงพยาบาลรัฐให้เปิดกว้างเพื่อให้ภาคเอกชนรายอื่นๆ สามารถเข้ามาร่วมประมูลได้อย่างเท่าเทียม

¹ คณะผู้วิจัยได้ประโยชน์จากข้อเสนอแนะของคุณกรรณิการ์ กิจติเวชกุล คุณทัฬหะ ปิงเจริญกุล คุณพีรชา ธนวัฒนาวณิช และผู้เข้าร่วมสัมมนาเผยแพร่ความรู้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2559 ณ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

The main purpose of this paper is to be complement with studies of the effect of free trade agreement (FTA) on pharmaceutical industry. In particular, the global economic environment of the pharmaceutical as well as the recent development of the Thai industry are taken into consideration to reveal its actual effect, both of which have been undermined in the previous studies. In-depth interview with rich information samples was undertaken. The key finding suggests that the newly launched FTA initiatives extend their negotiation boundary to include intellectual property right protection on pharmaceutical industry whose purpose is to extend granted patent protection to original drug manufacturers. Such extension not only raises costs of healthcare but limited business opportunities for indigenous firms which successively commit to R&D investment and have potential to breakthrough certain original drug. It must be cautious for policymakers to sign new and ambitious FTAs whose scope is far beyond trade in goods. The government can play a role in facilitating indigenous firms to enhance their productivity through streamlining a process of local patent protection registration, encouraging firms to perform process upgrading and reforming the pricing system of national list of essential medicines and the corresponding government procurement to allow more and fairer competition from private firms.

10.1 โจทย์ความท้าทาย

เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าวันนี้ประเทศจำนวนมากรวมทั้งประเทศไทยประสงค์ที่จะใช้ความตกลงการค้าเสรี หรือ FTA เพราะมองว่า FTA น่าจะมีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ แม้งานศึกษาเชิงประจักษ์ เช่น ผลการวิจัยในชุดโครงการฯ ระยะแรก) ชี้ให้เห็นว่า FTA ไม่ได้กระตุ้นการส่งออกมากนักก็ตามและมูลค่าการส่งออกที่ขอใช้สิทธิ FTA ประเด็นมีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นเมื่อประเด็นการเจรจาใน FTA ก้าวไปไกลกว่าการเปิดเสรีการค้าสินค้าและบริการการเจรจา Trans-pacific Partnership (TPP) น่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีที่ชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มของขอบเขตการเจรจา FTA ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การประเมินผลประโยชน์สุทธิก็มีความสลับซับซ้อนเป็นเท่าทวีคูณและทำให้การใช้แบบจำลอง Computable General Equilibrium (CGE) โดยเฉพาะแบบจำลอง GTAP ที่นิยมใช้ในประเทศไทยมาประเมินผลประโยชน์สุทธิตลาดเคลื่อนมากยิ่งขึ้น เพราะแบบจำลองไม่สามารถวัดผลกระทบจากประเด็นอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็น ประเด็นเรื่องมาตรฐานแรงงาน สิ่งแวดล้อม การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และทรัพย์สินทาง